

ŠIAULIŲ MIESTO SAVIVALDYBĖS TARYBA

SAVIVALDYBĖS ANTIKORUPCIJOS KOMISIJOS POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2023-10-30 Nr.
Šiauliai

Posėdis įvyko 2023-10-26, 16:00 – 17:15

Posėdžio vieta: posėdis vyko Šiaulių miesto savivaldybės tarybos posėdžių salėje

Posėdžio pirmininkas – Vladas Artūras Balsys

Atsakingasis sekretorius – Jolita Naudžiūnaitė-Janišauskienė

Posėdyje dalyvavę komisijos nariai: Vladas Artūras Balsys, Jonas Bartkus, Gediminas Beržinis Beržinskas, Diana Cibulskienė, Egidijus Jankauskas, Vytautas Juškus, Justas Niauronis, Antanas Sireika, Gintautas Sitnikas, Stasys Trijonis, Edvardas Žakaris, Aurimas Žvinys.

Posėdyje nedalyvavę komisijos nariai: Violeta Laugalienė, Gintautas Lukošaitis, Juozas Pabrėža, Nijolė Prascevičienė – apie tai, kad Antikorupcijos komisijos nariai posėdyje nedalyvaus, pranešta nebuvo.

Protokolas surašytas 2023 m. spalio 30 d. posėdžio vaizdo ir garso įrašo pagrindu.

DARBOTVARKĖ:

1. Šiaulių miesto savivaldybės administracijos korupcijos prevencijos 2022-2023 metų veiksmų plano 2022 metų įgyvendinimo ataskaita.
 2. Kokiais atvejais ir kas atlieka norminių teisės aktų projektų, priimamų Šiaulių miesto savivaldybės tarybos, Šiaulių miesto savivaldybės mero ir Šiaulių miesto savivaldybės administracijos direktoriaus, antikorupcinį vertinimą.
 3. Susipažinimas su Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos parengta rekomendacija dėl savivaldybių tarybų Antikorupcijos komisijų veiklos.
 4. Gruodžio 9-oji – Tarptautinė antikorupcijos diena. Antikorupcijos komisijos narių pasiūlymai, kaip šią dieną pažymėti.
-
1. SVARSTYTA. Šiaulių miesto savivaldybės administracijos korupcijos prevencijos 2022-2023 metų veiksmų plano 2022 metų įgyvendinimo ataskaita.

Komisijos pirmininkas Vladas Artūras Balsys pristatė darbotvarkės klausimą. Už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingas asmuo Jolita Naudžiūnaitė-Janišauskienė pristatė Šiaulių miesto savivaldybės administracijos korupcijos prevencijos 2022-2023 metų veiksmų plano 2022 metų įgyvendinimo ataskaitą. Komisijos nariai buvo informuoti, kad dėl darbuotojų kaitos dalis numatytų veiklų nebuvo įgyvendinta arba įgyvendinta iš dalies.

Pasisakė: Vladas Artūras Balsys, Justas Niauronis, Gintautas Sitnikas, Jonas Bartkus, Antanas Sireika, Aurimas Žvinys, Vytautas Juškus

NUTARTA. Kreiptis į Šiaulių miesto savivaldybės administracijos direktorių, kad būtų pateikti už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingam asmeniui visų Šiaulių miesto savivaldybės administracijos viešųjų pirkimų komisijose dalyvaujančių narių vardai ir pavardės dėl to, kad būtų užtikrinama viešų ir privačių interesų kontrolė.

Įpareigoti Savivaldybės už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingą asmenį pateikti sąrašą įmonių, kurios neadministruoja savo internetinių svetainių skilties „Korupcijos prevencija“ taip, kaip tai numato Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. gruodžio 1 d. nutarimo Nr. 1015 „Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės 2003 m. balandžio 18 d. nutarimo Nr. 480 „Dėl bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms ir mobiliosioms programoms aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ nuostatos.

2. SVARSTYTA. Kokiais atvejais ir kas atlieka norminių teisės aktų projektų, priimamų Šiaulių miesto savivaldybės tarybos, Šiaulių miesto savivaldybės mero ir Šiaulių miesto savivaldybės administracijos direktoriaus, antikorupcinį vertinimą.

Komisijos pirmininkas Vladas Artūras Balsys pristatė darbotvarkės klausimą. Už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingas asmuo Jolita Naudžiūnaitė-Janišauskienė pristatė, kad atliekant norminių teisės aktų projektų antikorupcinį vertinimą Šiaulių miesto savivaldybės administracijoje yra vadovaujama Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymu, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. kovo 12 d. nutarimu Nr. 243 „Dėl teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo taisyklių patvirtinimo“ ir Šiaulių miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2022 m. birželio 20 d. įsakymu Nr. A-1151 „Dėl teisės aktų projekto antikorupcinio vertinimo“. Komisijos nariai buvo supažindinti, kokiais atvejais pagal Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsnio 1 dalį yra atliekamas antikorupcinis vertinimas, jiems tai pat pristatyta teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo pažymos forma. Atlikdama antikorupcinį vertinimą, specialistė taip pat naudoja norminių teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo metodologinėmis gairėmis (rekomendacinio pobūdžio metodinė priemonė, parengta įgyvendinant Aštuonioliktosios Lietuvos

Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, patvirtinto Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155, 8.4.1 papunktį „Atlikti esamos situacijos (praktikos) analizę norminių teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo srityje ir parengti metodologines gaires dėl veiksmingo priemonės įgyvendinimo mechanizmo“).

Pasisakė: Justas Niauronis, Vladas Artūras Balsys, Edvardas Žakaris, Vytautas Juškus

NUTARTA. Stebėti ar visiems Šiaulių miesto savivaldybės Tarybos sprendimams, kurie atitinka Korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nurodytus punktus (bent vieną), yra atlikti teisės aktų projektų antikorupciniai vertinimai.

3. SVARSTYTA. Susipažinimas su Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos parengta rekomendacija dėl savivaldybių tarybų Antikorupcijos komisijų veiklos.

Komisijos pirmininkas Vladas Artūras Balsys pristatė darbotvarkės klausimą ir supažindino komisijos narius su rekomendacija. Rekomendacijoje kalbama apie Antikorupcijos komisijos teisinį reguliavimą, funkcijas, veiklos standartą, partnerystę kuriant antikorupcinę aplinką.

Pasisakė: Edvardas Žakaris, Vytautas Juškus

NUTARTA. Internetinės svetainės www.siauliai.lt skyriuje „Korupcijos prevencija“ informaciją, esančią srityje „Antikorupcijos komisija“ atnaujinti ir parengti pagal Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos parengtas rekomendacijas.

Sekančiame Antikorupcijos komisijos posėdyje, jeigu bus galimybė, pristatyti korupcijos rizikos pasireiškimo tikimybės 2023 m. analizę.

4. SVARSTYTA. Gruodžio 9-oji – Tarptautinė antikorupcijos diena. Antikorupcijos komisijos narių pasiūlymai, kaip šią dieną pažymėti.

Komisijos pirmininkas Vladas Artūras Balsys pristatė darbotvarkės klausimą.

Pasisakė: Vladas Artūras Balsys, Jolita Naudžiūnaitė-Janišauskienė, Diana Cibulskienė

NUTARTA. Jolitai Naudžiūnaitėi-Janišauskienei toliau kontaktuoti su Vilniaus universiteto Šiaulių akademijos dėstytoja Rita Toleikiene dėl Tarptautinės antikorupcijos dienos pažymėjimo.

PRIDEDAMA:

Posėdžio garso ir vaizdo įrašo nuoroda:

<https://www.youtube.com/watch?v=8MfIAuuUGbI>

Skaidrės:

1. 2022-2023 metų korupcijos prevencijos veiksmų plano įgyvendinimo 2022 m. ataskaita;

2. Teisės aktų projektų antikorupcinis vertinimas;
3. Antikorupcijos komisijos vaidmuo kuriant antikorupcinę aplinką savivaldybėje.

Posėdžio pirmininkas

Vladas Artūras Balsys

Posėdžio sekretorius

Jolita Naudžiūnaitė-Janišauskienė

2022-2023 METŲ KORUPCIJOS PREVENCIJOS VEIKSMŲ PLANO ĮGYVENDINIMO 2022 M. ATASKAITA

Šiaulių miesto savivaldybės administracijos už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingas asmuo (vyriausioji specialistė) Jolita Naudžiūnaitė-Janišauskienė

2023 m.

Eil. Nr.	Problema	Priemonė	Vykdytojas (-ai)	Įvykdymo terminas	ATASKAITA	
1.	Neužtikrinama viešųjų ir privačių interesų derinimą reglamentuojančių teisės aktų nuostatų laikymosi kontrolė, privačių interesų deklaravimo kontrolė ir konsultavimo funkciją atliekantis Bendrųjų reikalų skyriaus darbuotojas (iki 2022-05-10, nuo 2022-05-11 už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingas asmuo) neįtraukiamas į pirkimų procedūras, neturi informacijos apie viešųjų pirkimų procedūrose dalyvaujančius asmenis.	Patvirtinti viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo laikymosi kontrolės užtikrinimo tvarkos aprašą.	Viešųjų pirkimų skyrius Už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingas asmuo	2022 m. IV ketvirtis	Dėl objektyvių priežasčių (darbuotojų kaitos) 2022 m. gruodžio mėn. buvo paruoštas Šiaulių miesto savivaldybėje dirbančių asmenų privačių interesų deklaravimo ir nusišalinimo tvarkos aprašo projektas, bet nepatvirtintas (derinimo stadija).	Šiaulių miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2023-03-06 įsakymas Nr. A-362 „Dėl Šiaulių miesto savivaldybėje valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų privačių interesų deklaravimo ir nusišalinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“
2.	Neįgyvendintos Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymo 5 straipsnio 4 dalies ir 11 straipsnio 6 dalies nuostatos, nenustatyta Šiaulių miesto savivaldybės administracijos darbuotojų atžvilgiu vykdytos lobistinės veiklos deklaravimo ir šios veiklos priežiūros tvarka.	Parengti darbuotojų atžvilgiu vykdytos lobistinės veiklos deklaravimo ir šios veiklos priežiūros tvarką.	Darbuotojas, atsakingas už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą	2023 m. I ketvirtis	Šiaulių miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2022 m. lapkričio 18 d. įsakymu Nr. A-1978 patvirtintas darbuotojų atžvilgiu vykdytos lobistinės veiklos deklaravimo ir šios veiklos priežiūros tvarkos aprašas. Supažindinti visi Administracijos struktūrinių padalinių ir į padalinius neįeinantys valstybės tarnautojai ir darbuotojai per dokumentų valdymo sistemą „Avilyt“.	

3.	Neparengtos Nulinės tolerancijos korupcijai politikos gairės	Parengti ir patvirtinti Nulinės tolerancijos korupcijai politikos gairės, kurios būtų privalomos Savivaldybės administracijos, Savivaldybės įstaigų ir Savivaldybės valdomų įmonių darbuotojams.	Darbuotojas, atsakingas už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą	2022 m. IV ketvirtis	Dėl objektyvių priežasčių (darbuotojų kaitos) 2022 m. gruodžio mėn. buvo paruoštas Nulinės tolerancijos korupcijai politikos gairių projektas, bet nepatvirtintas (derinimo stadija).	Šiaulių miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2023-03-06 įsakymas Nr. A-358 „Dėl Šiaulių miesto savivaldybės institucijų, įmonių ir įstaigų nulinės tolerancijos korupcijai politikos gairių patvirtinimo“
4.	Neužtikrintas Savivaldybės ir Savivaldybės įstaigų ir Savivaldybės valdomų įmonių bendradarbiavimas kuriant antikorpucinę aplinką.	Įvertinti tinkamiausių komunikacijos antikorpucinės aplinkos kūrimo klausimais formų su Savivaldybės įstaigų ir Savivaldybės valdomų įmonių atsakingais asmenimis.	Darbuotojas, atsakingas už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą	Nuolat	2022 m. birželio mėn., pasitelkiant Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos specialistų pagalbą, buvo kviečiami sveikatos priežiūros įstaigų vadovai ir savarankiškų įstaigų už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingi asmenys, į susitikimą, kurio tema „Pagrindiniai žingsniai korupcijai atsparios aplinkos kūrimo link“. 2022 m. birželio mėn. Savivaldybės įstaigoms, įmonėms išsiųstas raštas su nuoroda į anketą, kurios tikslas atnaujinti turimą kontaktinę informaciją (kontaktai atsakingų asmenų už korupcijos prevenciją) bei įvertinti tinkamą bendravimą (korupcijos prevencijos klausimais) tarp Savivaldybės ir jos įstaigų formą.	
5.	Nenustatytas atsparumo korupcijai lygis.	Nustatyti atsparumo korupcijai lygį vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtinta Atsparumo korupcijai lygio nustatymo metodika.	Darbuotojas, atsakingas už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą	2023 m. I ketvirtis (jei 2023 m. I ketvirtį Atsparumo korupcijai lygio metodika nebus patvirtinta – per mėnesį nuo minėtos metodikos patvirtinimo)	Atsparumo korupcijai lygis bus nustatytas pagal atsparumo korupcijai lygio nustatymo metodiką, kai į ją patvirtins Lietuvos Respublikos Vyriausybė.	
6.	Savivaldybės įstaigų ir Savivaldybės valdomų įmonių interneto svetainėse rubrikoje „Korupcijos prevencija“ informacija apie korupcijos prevencijos priemonių, kurias įstaiga privalo vykdyti, įgyvendinimą neskelbiama/ skelbiama nepakankamai. Neužtikrinamas vykdomų antikorpucinių priemonių viešinimas.	Savivaldybės įstaigų ir Savivaldybės valdomų įmonių interneto svetainėse skelbiama informacija apie korupcijos prevencijos priemonių, kurias įstaiga/įmonė privalo vykdyti, įgyvendinimą.	Darbuotojas, atsakingas už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą Savivaldybės įstaigų ir Savivaldybės valdomų įmonių atsakingi asmenys	Nuolat	2022 m. liepos mėn. buvo atlikta pirminė Savivaldybės įstaigų, įmonių internetinių svetainių analizė. Atlikus analizę paaiškėjo tam tikrų sunkumų įgyvendinant Korupcijos prevencijos įstatymą ir LR Vyriausybės 2003 m. balandžio 18 d. nutarimo Nr. 480 „Dėl bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybės institucijų ir įstaigų interneto svetainėms ir mobilioms programoms aprašo patvirtinimo“ nuostatas. Todėl visoms Savivaldybės įmonėms ir įstaigoms buvo pateiktos rekomendacijos, kurių tikslas padėti įgyvendinti minėtas nuostatas.	
7.	Savivaldybės interneto tinklalapyje www.siauliai.lt integruotame pranešimo apie galimą pažeidimą lauke „Pranešk apie pažeidimą“ nėra aiškiai nurodyta, kad pranešimas teikiamas išskirtinai tik apie galimą korupcijos atvejį; tobulintinas pranešimo laukas, siekiant užtikrinti besikreipiančių asmenų anonimiškumą.	Patobulintas Savivaldybės interneto tinklalapyje integruotas pranešimo laukas, kuriame pildoma tik apie galimą korupcijos atvejį susijusią informaciją, neprašant nurodyti kontaktinių duomenų.	Bendrųjų reikalų skyriaus Informacinių technologijų poskyris Darbuotojas, atsakingas už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą	2022 m. IV ketvirtis	Savivaldybės interneto tinklalapyje www.siauliai.lt esantis integruotas pranešimo laukas „Pranešk apie korupcinį pažeidimą“, skirtas pranešti informaciją susijusią su galimos korupcijos atveju. Pranešimą pildantis asmuo lieka anonimiškas.	
8.	Informacijos trūkumas siekiant įvertinti Šiaulių miesto savivaldybės antikorpucinę aplinką.	Atlikti visuomenės nuomonės tyrimą.	Darbuotojas, atsakingas už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą	2023 metų I-II ketvirčiai	Visuomenės nuomonės tyrimas bus atliekamas birželio-rugpjūčio mėnesiais.	

10.	Nepakankamas darbuotojų antikorupcinis sąmoningumas ir netolerancija korupcijos reiškiniams.	Organizuoti darbuotojų mokymus, didinančius antikorupcinį sąmoningumą.	Darbuotojas, atsakingas už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą	Kasmet	Stekiant plėsti darbuotojų žinias korupcijos prevencijos srityje bei didinti antikorupcinį sąmoningumą, 2022 m. rugsėjo mėn., Šiaulių miesto savivaldybės administracijos darbuotojams buvo organizuojama paskaita/mokymai „Korupcijos samprata ir pasireiškimas Lietuvoje. Interesų konfliktai“, kurią vedė Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos Antikorupcinio švietimo skyriaus vyriausioji specialistė Rita Šikšniene. Mokymuose dalyvavo 134 administracijos darbuotojai. Periodiškai Savivaldybės darbuotojų tinkle INTRANET pateikiama susisteminta metodinė informacija apie korupcijos prevenciją.	
11.	Neužtikrinamas naujų darbuotojų informavimas apie Savivaldybės administracijoje vykdomą antikorupcijos politiką	Supažindinti naujai priimtą darbuotoją su pagrindiniais korupcijos prevencija susijusiais dokumentais bei korupcijos netoleravimo politika.	Darbuotojas, atsakingas už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą Personalo skyrius	Nuolat	Naujai priimtas darbuotojas yra supažindinamas su pagrindiniais dokumentais susijusiais su korupcijos prevencija.	
12.	Darbuotojams trūksta informacijos apie Savivaldybėje veikiančius pranešimų kanalus, kuriais galima pranešti apie neteisėtus veiksmus, korupcijos atvejus ar kitus pažeidimus.	Teikti informaciją apie Savivaldybėje veikiančius kanalus, kuriais galima pranešti apie neteisėtus veiksmus, korupcijos atvejus ar kitus pažeidimus.	Darbuotojas, atsakingas už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą	1 kartą per ketvirtį	Darbuotojams pateikiama informacija apie Savivaldybėje veikiančius kanalus, kuriais galima pranešti apie neteisėtus veiksmus, korupcijos atvejus ar kitus pažeidimus.	
13.	Nepakankamas Savivaldybės bendruomenės narių pilietinės sąmonės lygis ir nepakantumas korupcijai.	Organizuoti antikorupcinės kultūros ugdymo dienas, savaites, Tarptautinės antikorupcijos dienos renginius, dalyvauti šalies ir regiono lygiu skelbiamuose konkursuose antikorupcijos tema.	Darbuotojas, atsakingas už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą Viešųjų ryšių koordinatorius Švietimo skyrius	Kiekvienais metais	Dėl objektyvių priežasčių (darbuotojų kaitos) 2022 m. nebuvo organizuota Tarptautinės antikorupcijos dienos renginys.	

AČIŪ UŽ DĖMESĮ

**TEISĖS AKTŲ PROJEKTŲ
ANTI KORUPCINIS VERTINIMAS**

Šiaulių miesto savivaldybės administracijos už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingas asmuo
(vyriausioji specialistė) Jolita Naudžiūnaitė-Janišauskienė

2023 m.

ATLIEKANT TEISĖS AKTŲ ANTIKORUPCINIŲ VERTINIMĄ VADOVAUJAMASI:

- Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymu;
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. kovo 12 d. nutarimas Nr. 243 „Dėl teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo taisyklių patvirtinimo“;
- Šiaulių miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2022 m. birželio 20 d. įsakymu Nr. A-1151 „Dėl teisės aktų projekto antikorupcinio vertinimo“.

Viešojo administravimo subjektas, rengiantis norminio teisės akto projektą, Vyriausybės nustatyta tvarka atlieka šio teisės akto projekto antikorupcinį vertinimą, jeigu teisės aktu numatoma reguliuoti visuomeninius santykius, susijusius su:

- valstybės ar savivaldybių turto valdymu, naudojimu ar disponavimu juo;
- subsidijų, dotacijų, kompensacijų, rentų, pašalpų, premijų ir kitų išmokų mokejimu iš valstybės ar savivaldybių biudžetų;
- finansinės paramos teikimu ir naudojimu, įskaitant Europos Sąjungos ar kitų fondų finansinę paramą;
- labdaros, paramos teikimu;
- politinių partijų ar politinių kampanijų finansavimu;
- viešaisiais pirkimais, vandentvarkos, energetikos, transporto ir pašto paslaugų srities perkančiųjų organizacijų pirkimais ar koncesijos suteikimu;
- konkursų eiti asmens, dirbančio viešojo sektoriaus subjekte, pareigas organizavimu, reputacijos, kvalifikacijos, atestacijos ir rotacijos reikalavimų asmenims, dirbantiems viešojo sektoriaus subjekte, nustatymu, panaikinimu ar pakeitimu;
- prekių ar paslaugų, teikiamų pagal viešąsias sutartis, teikimu;
- licencijų, leidimų išdavimu ar suteikimu, licencijuojamos ūkinės komercinės veiklos ar ūkinės komercinės veiklos, kuriai vykdyti reikalingas valstybės ar savivaldybės institucijų leidimas, subjektų kvalifikacijos ir dalykinės reputacijos reikalavimų nustatymu, panaikinimu ar pakeitimu;
- akcizais apmokestinamų prekių gamyba, saugojimu, naudojimu, įsigijimu, prekyba ir kontrole;
- teisės pažeidimų tyrimu, atsakomybės už teisės pažeidimus sąlygomis;
- žemėtvarka, teritorijų planavimu, statyba;
- produktų saugos reikalavimų nustatymu, panaikinimu ar pakeitimu;
- sveikatos apsauga;
- aplinkos apsauga;
- energetika;
- migracija, pilietybės įgijimu ir netekimu;
- mokesčių administravimu;
- administracinių ir viešųjų paslaugų teikimu;
- nacionalinės ar regioninės reikšmės infrastruktūros plėtra.

(Pažymos forma)

TEISĖS AKTŲ PROJEKTŲ ANTIKORUPCINIO VERTINIMO PAŽYMA

Teisės akto projekto pavadinimas

Teisės akto projekto tiesioginis rengėjas

Teisės akto projekto antikorupcinis vertinimas atliktas (pažymėti reikiamą atsakymą):

suderinus teisės akto projektą viešojo administravimo subjekte ir su pavaldžiomis įstaigomis (įstaigomis prie ministerijos ir kitomis ministru pavestose valdymo srityse veikiančiomis įstaigomis ir įmonėmis);

suderinus teisės akto projektą su suinteresuotomis institucijomis, kai jis buvo papildytas arba pakeistas.

Antikorupcinio požiūriu rizikingos teisės akto projekto nuostatos (nurodomas antikorupcinio vertinimo kriterijus (toliau – kriterijus), kurį taikant nustatytai korupcijos rizikai šalinti ar valdyti teisės akto projekte nenumatyta priemonių. Pildoma, kai, vertintojo nuomone, teisės akto projekto tiesioginio rengėjo siūlomų pataisų nepakanka korupcijos atsiradimo rizikai mažinti arba kai vertintojas nesutinka su teisės akto projekto tiesioginio rengėjo argumentais, kodėl neatsižvelgta į vertintojo pateiktas pastabas):

+

Eil. Nr.	Kriterijus	Kriterijaus vertinimas (nurodant, kad „Kriterijų atitinka“ / „Kriterijaus neatitinka“ / „Kriterijus nėra teisės akto projekto reglamentavimo dalykas“) ir pagrindimas, jeigu teisės aktas neatitinka kriterijaus (nurodomos konkrečios teisės akto projekto ar kitų teisės aktų nuostatos, pagrindžiančios neigiamą atsakymą, pateikiamos antikorupcinį teisės akto projekto vertinimą atliekančio asmens pastabos ir pasiūlymai dėl korupcijos rizikos mažinimo) (pildo teisės akto projekto antikorupcinį vertinimą atliekantis asmuo)	Teisės akto projekto pakeitimas, mažinantis korupcijos riziką, arba teisės akto projekto tiesioginio rengėjo argumentai, kodėl neatsižvelgta į pastabą (pildo teisės akto projekto tiesioginis rengėjas)	Išvada dėl teisės akto projekto pakeitimų arba argumentų, kodėl neatsižvelgta į pastabą (pildo teisės akto projekto antikorupcinį vertinimą atliekantis asmuo)

1.	Teisės akto projektas nesudaro išskirtinių ar nevienodų sąlygų subjektams, su kuriais susijęs teisės akto įgyvendinimas			☐ tenkina ☐ netenkina
2.	Teisės akto projekte nėra spragų ar nuostatų, leidiančių dviprasmiškai aiškinti ir taikyti teisės akta			☐ tenkina ☐ netenkina
3.	Teisės akto projekte nustatyta, kad sprendimą dėl teisių suteikimo, apribojimų nustatymo, sankcijų taikymo ir pan. priimančias subjektas atskirtas nuo šių sprendimų teisėtumą ir įgyvendinimą kontroliuojančio (prižiūrinčio) subjekto			☐ tenkina ☐ netenkina
4.	Teisės akto projekte nustatyti subjekto įgaliojimai (teisės) atitinka subjekto atliekamas funkcijas (pareigas)			☐ tenkina ☐ netenkina
5.	Teisės akto projekte nustatytas baigtinis sprendimų priėmimo kriterijų (atvejų) sąrašas			☐ tenkina ☐ netenkina
6.	Teisės akto projekte nustatytas baigtinis motyvuotų atvejų, kai priimant sprendimus taikomos išimties, sąrašas			☐ tenkina ☐ netenkina
7.	Teisės akto projekte nustatyta sprendimų priėmimo, įforminimo ir viešinimo tvarka			☐ tenkina ☐ netenkina
8.	Teisės akto projekte nustatyti sprendimų dėl mažareikšmiškumo kriterijai ir priėmimo tvarka			☐ tenkina ☐ netenkina

9.	Jeigu pagal numatomą reguliavimą sprendimus priima kolegialus subjektas, teisės akto projekte nustatyta kolegialaus sprendimus priimančio subjekto: 9.1. konkretus narių skaičius, užtikrinantis kolegialaus sprendimus priimančio subjekto veiklos objektyvumą 9.2. jeigu narius skiria keli subjektai, proporcinga kiekvieno subjekto skiriamų narių dalis, užtikrinanti tinkamą atstovavimą valstybės interesams ir kolegialaus sprendimus priimančio subjekto veiklos objektyvumą ir skaidrumą 9.3. narių skyrimo mechanizmas 9.4. narių rotacija ir kadencijų skaičius ir trukmė 9.5. veiklos pobūdis laiko atžvilgiu 9.6. asmeninė narių atsakomybė			☐ tenkina ☐ netenkina	
10.	Numatytos procedūros yra būtinos, nustatyta išsami jų taikymo (viešinimo) tvarka			☐ tenkina ☐ netenkina	
11.	Teisės akto projekte nustatytas baigtinis motyvuotų atvejų, kai nustatoma procedūra netaikoma, sąrašas			☐ tenkina ☐ netenkina	
12.	Teisės akto projektas nustato jo nuostatoms įgyvendinti numatytų procedūrų ir sprendimų priėmimo konkrečius terminus			☐ tenkina ☐ netenkina	
13.	Teisės akto projektas nustato motyvuotas terminų sustabdymo ir pratęsimo galimybes			☐ tenkina ☐ netenkina	
14.	Teisės akto projektas nustato kontrolės (priežiūros) procedūrą ir aiškiai jos atlikimo kriterijus (atvejus, dažni, fiksavimą, kontrolės rezultatų viešinimą ir pan.)			☐ tenkina ☐ netenkina	
15.	Teisės akto projekte nustatytos kontrolės (priežiūros) skaidrumo ir objektyvumo užtikrinimo priemonės (pvz., aiškiai ir išsamiai išdestytos kontroliuojančio subjekto teisės ir pareigos, nustatyta standartizuota kontrolės atlikimo procedūra, reikalavimas fiksuoti atskirus kontrolės procedūros etapus ir jų rezultatus, atsakingų specialistų rotacija, užkirstas kelias kontroliuojančio ir kontroliuojamo subjektų tiesioginiam kontaktui be			☐ tenkina ☐ netenkina	
	ludininku ir pan.)				
16.	Teisės akto projekte nustatyta subjektų, su kuriais susijęs teisės akto projekto nuostatų įgyvendinimas, atsakomybė			☐ tenkina ☐ netenkina	
17.	Teisės akto projekte numatytas baigtinis kriterijų, pagal kuriuos skiriama nuobauda (sankcija) už teisės akto projekte nustatytų nurodymų nevykdymą, sąrašas ir nustatyta aiški nuobaudos (sankcijos) skyrimo procedūra			☐ tenkina ☐ netenkina	

18.	Kartu su teisės akto projektu pateikta pakankamai ji pagrindžiančių lydimųjų dokumentų ir informacijos, siekiant antikorupcinio aspekto įvertinti teisės akto projektą			☐ tenkina ☐ netenkina
19.	Kiti svarbūs kriterijai			☐ tenkina ☐ netenkina

Teisės akto projekto
tiesioginis rengėjas:

(pareigos)

(vardas ir pavardė)

(parašas)

(data)

Teisės akto projekto
vertintojas:

(pareigos)

(vardas ir pavardė)

(parašas)

(data)

Teisės aktų informacinė sistema

Mano darbai | paieška | Projektai (TAP) | Teisės aktai | Kiti dokumentai | Inicijavos | Žinių bazė | Ataskaitos | Pagalba

2023-10-26 | 1.2.112

Spausdinti | Nustatymai | Atsijungti

Naudojas: Jolita Neudžianaitė-Janišauskienė

Rasti | Iš archyvo

➤ Skelbimas

Atkreipiame dėmesį, kad Teisėkūros metodines rekomendacijas galima rasti Teisingumo ministerijos interneto svetainės skyriuje „Teisėkūros procesas“: <https://bitly.wa/VGr3>. Rekomendacijas dėl galiojančių norminių teisės aktų kodifikavimo ir poįstatyminių teisės aktų konsolidavimo – čia: <https://bitly.wa/VGsD>.

Primerama, kad teisės aktų projektai rengiami, vadovaujantis Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijomis, patvirtintomis teisingumo ministro 2013-12-23 įsakymu Nr. 1R-298 „Dėl Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų patvirtinimo“.

➤ Darbų sąrašas ➤ Projektai (TAP) ➤ Teisės aktai ➤ Inicijavos

Reikalingi dokumentai

Numeris	Tipas	Antraštė	Turinys

Neseniai redaguoti

Numeris	Tipas	Antraštė	Turinys
TAVP-41	Kitas dokumentas	Antikorupcinio teisės akto projekto vertinimo pažyma dėl Šiaulių miesto savivaldybės 2023 m. kovo 2 d. sprendimo Nr. T-67 „Dėl elektroninio bilieto su nuolaida, skirto važiuoti viešinio (miesto) reguliaraus susisiekimo autobusų maršrutais Šiaulių miesto savivaldybėje, įsigijimo ir naudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo	
		Antikorupcinio teisės	

➤ **NUORODOS**

- KONTAKTAI
- Gauto projekto rengėjas
- Pradinio projekto rengėjas
- Teisės akto aktualintojas
- Teisės akto rengėjas
- Teisės akto teikėjas
- Teisės akto tvarkytojas

➤ **DOKUMENTACIJA**

- Naudotojo vadovas
- Darbo vietos paruošimo instrukcija
- Rekomendacijos TA vaidmuo
- Darbas su teisės aktų šablonais (dėm)
- PASIŪLYMAI IR PASTABOS

Teisės aktų informacinė sistema

2023-10-26 | 12.112

Spausdinti | Nustatymai | Atsigaugti

Mano darbai | paieška | Projekta (TAP) | Teisės aktai | Kiti dokumentai | Inicijatyvos | Žinių bazė | Ataskaitos | Pagalba

← →

Kitas dokumentas (juodaštitis)

BERGIMAS

- Naujas kitas dokumentas iš failo
- Naujas kitas dokumentas iš ADOC
- Naujas kitas dokumentas

PERŽIŪRA

- Kiti dokumentai
- Kiti dokumentų juodaštis

ŠABLONAI

- MS Word kito dokumento šablonas
- OpenOffice kito dokumento šablonas

NIUORODOS

KONTAKTAI

- Dažo projekto rengėjas
- Pradinio projekto rengėjas
- Teisės akto aktualintojas
- Teisės akto rengėjas
- Teisės akto teikėjas
- Teisės akto tvarkytojas

DOKUMENTACIJA

- Naudotojo vadovas
- Darbo vietos paruošimo instrukcija
- Rekomendacijos TA naudojimui
- Darbas su teisės aktų šablonais (DOC)

PAKARTOTINIS VERTINIMAS

Išsaugoti
Atšaukti

Dokumento informacija

Antraštė *

Dokumento rūšis *

Papildomos rūšys

Registracijos numeris

Registracijos data: 2023-10-26

Kalba *
Lietuvių

Višumo požymis *
Veelas

ES TA

Elektroninis dokumentas

Rengimo informacija

Parengusio institucija *
Šiaulių miesto savivaldybės administracija, juristai@siauliai.lt, rastine@siauliai.lt

Rengėjas (Teikėjas)

Operatoriai *
Jolita Naudžiūnaitė-Janišauskienė, jolita.janisaukiene@siauliai.lt, (41) 509577

Dokumento turinys

Višumo požymis

Komentaras

Pagrindinis dokumentas ir priedai

Pasirinkti failai

Nepasirinktas joks failas

Išsaugoti
Atšaukti

Norminių teisės aktų projektų
antikorupcinio vertinimo
metodologinių gairių
Priedas Nr. 1

Teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo schema

TEISĖS AKTŲ ANTIKORUPCINIS VERTINIMAS ŠIAULIŲ MIESTO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOJE

Šiaulių miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2022 m. birželio 20 d. įsakymu Nr. A-1151 „Dėl teisės aktų projekto antikorupcinio vertinimo“ teisės aktų projektų antikorupcinį vertinimą atlieka Šiaulių miesto savivaldybės administracijos už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingas asmuo.

Be anksčiau minėtų teisės aktų, už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingas asmuo, atlikdamas teisės aktų projektų antikorupcinį vertinimą, taip pat naudojasi norminių teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo metodologinėmis gairėmis (rekomendacinio pobūdžio metodinė priemonė, parengta įgyvendinant Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, patvirtinto Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155, 8.4.1 papunktį „Atlikti esamos situacijos (praktikos) analizę norminių teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo srityje ir parengti metodologines gaires dėl veiksmingo priemonės įgyvendinimo mechanizmo“).

AČIŪ UŽ DĖMESĮ

Spustelėkite norėdami įtraukti tekstą

VIDAUS REIKALŲ
MINISTERIJA

Antikorupcijos komisijos vaidmuo kuriant antikorupcinę aplinką savivaldybėje

2023 10 12, Vilnius

Paulius Skardžius
Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Viešojo
administravimo ir vietos savivaldos politikos grupės vyresnysis
patarėjas
dr. Rita Toleikienė
Vilniaus universiteto Šiaulių akademijos docentė

www.corruptionfreecities.org

VIDAUS REIKALŲ
MINISTERIJA

PUSLAPIS 2

Turinys

- Antikorupcijos komisijos įgaliojimai;
- Antikorupcijos komisijos veiklos standarte rekomenduojamos priemonės;
- Antikorupcijos komisijos partnerystės galimybės ir praktikos kuriant antikorupcinę aplinką savivaldybėje (Lietuvos ir kitų ES šalių pavyzdžiai);
- Antikorupcijos komisijos veiklos (ne)aktyvumo veiksniai.
- Diskusija

Antikorupcijos komisijos veiklos teisinis reguliavimas

- Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas
- Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas
- Savivaldybės tarybos antikorupcijos komisijos veiklos standartas.
- Savivaldybės tarybos antikorupcijos komisijos nuostatai.

Antikorupcijos komisijos sudarymo nuostatos (LR Vietos savivaldos įstatymas, 24 str. 1 dalis)

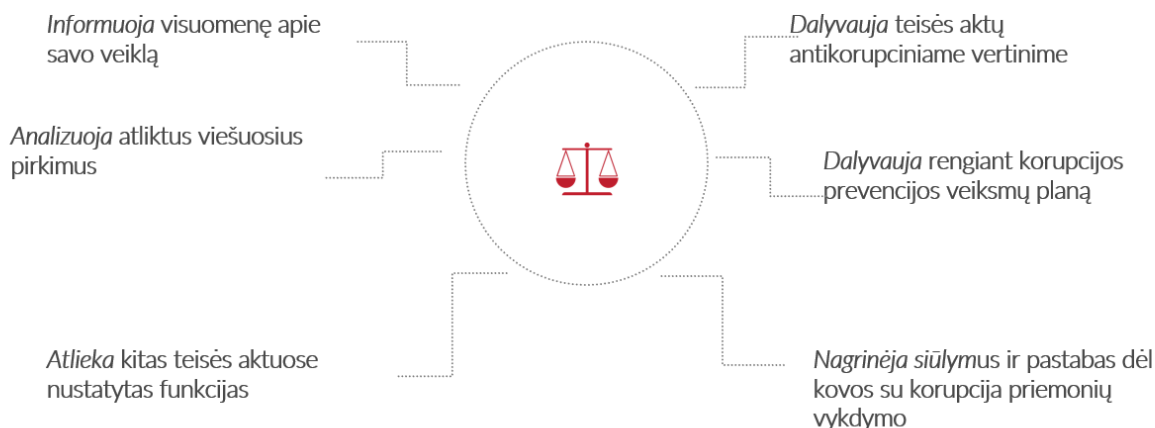
- Komisija sudaroma laikantis proporcinio savivaldybės tarybos daugumos ir mažumos atstovavimo principo;
- Komisijos pirmininką iš šios komisijos narių deleguoja savivaldybės tarybos opozicija;
- Komisijos pirmininko pavaduotoją komisijos narių siūlymu iš šios komisijos narių – savivaldybės tarybos narių daugumos – skiria savivaldybės taryba.

VIDAUS REIKALŲ
MINISTERIJA

PUSLAPIS 5

Antikorupcijos komisijos funkcijos (LR Vietos savivaldos įstatymas, 24 str. 3 dalis)

VIDAUS REIKALŲ
MINISTERIJA

PUSLAPIS 6

Savivaldybės tarybos Antikorupcijos komisijos veiklos standartas (II skyrius, veiklos organizavimas).

Tikslas – rekomenduoti savivaldybių taryboms ir Komisijoms priemones, kurias įgyvendinus Komisijos veikla taptų efektyvesnė ir skaidresnė.

Komisijos veiklos nuostatuose siūloma nustatyti:

- posėdžių periodiškumą;
- pareigą parengti veiklos ataskaitas ir pateikti jas savivaldybės taryba;
- pareigą atlikti savo pateiktų rekomendacijų stebėseną;

VIDAUS REIKALŲ
MINISTERIJA

PUSLAPIS 7

Komisijos partnerystė kuriant antikorupcinę aplinką

VIDAUS REIKALŲ
MINISTERIJA

PUSLAPIS 8

Rekomenduojama Komisijos ataskaitose pateikti:

- informaciją apie Vietos savivaldos įstatyme nustatytų Komisijos funkcijų atlikimą ir jo rezultatus;
- informaciją apie kiekvienos Komisijos metiniame veiklos plane numatytos priemonės vykdymą ir jo rezultatus;
- pasiūlymus, rekomendacijas dėl antikorupcinės aplinkos savivaldybėje gerinimo, korupcijos rizikos valdymo.

Komisijos veiklos ataskaitą rekomenduojama svarstyti savivaldybės tarybos posėdyje

Atliekant teisės aktų projektų antikorupcinį vertinimą būtina, kad komisija :

- teiktų institucijai pastabas ir pasiūlymus dėl teisės aktų projektuose numatomo teisinio reguliavimo, galinčio sudaryti prielaidas korupcijai, šalinimo ir atlikti jų įgyvendinimo stebėseną;
- atliktų Komisijos pateiktų pastabų ir pasiūlymų įgyvendinimo stebėseną;
- bendradarbiautų su kitais korupcijos prevencijos subjektais, gautų iš jų šiai funkcijai atlikti būtina informaciją.

Rekomenduojama, kad Komisija, dalyvaudama rengiant savivaldybės korupcijos prevencijos veiksmų plano projektą:

- atliktų ankstesniuose korupcijos prevencijos veiksmų planuose numatytų korupcijos rizikos mažinimo priemonių veiksmingumo ir (ar) poveikio vertinimo analizę;
- išanalizuotų korupcijos rizikos veiksnius, nustatytus savivaldybėje, vykdant korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemones;
- susipažintų su Lietuvos Respublikos Specialiųjų tyrimų tarnybos atliktos korupcijos rizikos savivaldybės institucijoje analize;
- reguliariai planą peržiūrėtų, jį atnaujintų ir vykdytų stebėseną.

Rekomenduojama savivaldybės interneto svetainėje skelbti aktualią informaciją, susijusią su Komisijos veikla ir korupcijai atsparios aplinkos kūrimu savivaldybėje:

- Komisijos sudėtį (būtinai su kontaktais);
- Komisijos veiklą reglamentuojančius teisės aktus;
- Komisijos metinius veiklos planus;
- Komisijos posėdžių protokolus.
- Komisijos veiklos ataskaitas;
- Komisijos atsakingojo sekretoriaus kontaktinius duomenis (elektroninio pašto adresą, telefono numerį)
- Informaciją apie veiksmus, kuriais Komisija prisidėjo prie konkrečios korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemonės įgyvendinimo

Rekomenduojama Komisijos posėdžius savivaldybės tarybos nustatyta tvarka tiesiogiai transliuoti savivaldybės interneto svetainėje.

Savivaldybės internetinio puslapio paskyra

Antikorupcijos komisija

Atnaujinta: 2023-09-25 (Pirmadienis)

Darbotvarkės

Ataskaitos

Komisijos nariai

Komisijos nuostatai

Nuostatai

Posėdžių įrašai

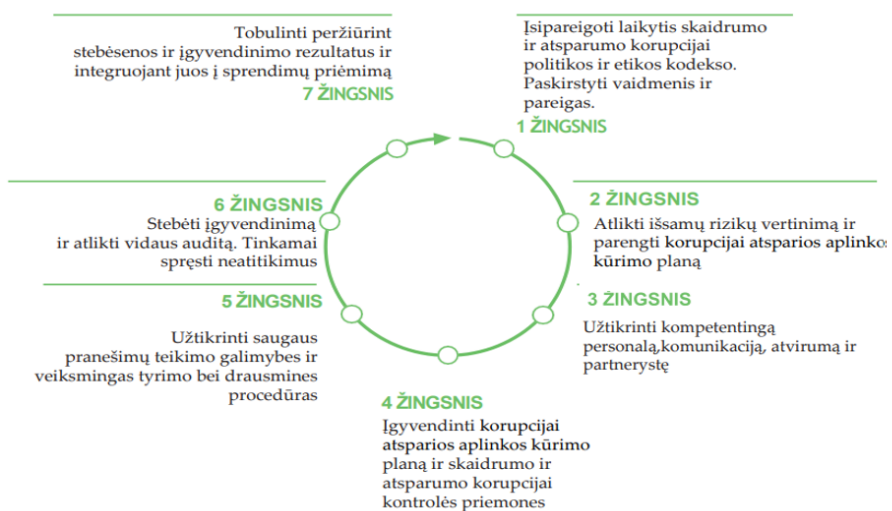
- Antikorupcinės aplinkos kūrimas teisinio reglamentavimo pagrindu
- Gero valdymo principų diegimas kuriant antikorupcinę aplinką savivaldybėje

VIDAUS REIKALŲ
MINISTERIJA

PUSLAPIS 13

Septyni žingsniai kuriant antikorupcinę aplinką savivaldybėje

VIDAUS REIKALŲ
MINISTERIJA

PUSLAPIS 14

Komisijos veiklos veiksmingumą lemiantys veiksniai

- Komisijos lygiavertiškumo su kitomis savivaldybės komisijomis trūkumas;
- Mero palaikymo trūkumas;
- Komisijos sudėtyje – tik politikai/visų partijų atstovai;
- Teisinį išsilavinimą turinčio asmens įtraukimas į sudėtį;
- Komisijos vadovo lyderystės stoka;
- Veiklos viešinimas kaip skaidrumo ir veiksmingumo garantas.

Bendradarbiavimo su etikos komisija trikdžiai:

- Skirtingos funkcijos;
- Bendrų tikslų, uždavinių ir programos neturėjimas (R.Toileikienė, 2018)

Kokie Komisijos veiklos veiksmingumo/ aktyvumo veiksniai 2023 m.?

VIDAUS REIKALŲ
MINISTERIJA

PUSLAPIS 15

Savivaldybės atsparios aplinkos kūrėjų vaidmenys ir praktikos

Savivaldybės vadovai

- Pristato korupcijai atsparios aplinkos palaikymo politiką ir veikimo gaires;
- Motyvuoja kitus, veikdami kaip sektinas skaidrumo ir atsparumo korupcijai pavyzdys;
- Skatina iniciatyvų požiūrį į korupcijos prevenciją, korupcijos prevencijos kultūrą ir abipusį pasitikėjimą;
- Suteikia visus išteklius rizikų valdymo procesui visuose jo etapuose;
- Efektyviai įgyvendina partnerystes su kitais korupcijos prevencijos subjektais;
- Skatina visus darbuotojus valdyti skaidrumui kylančias rizikas atliekant jiems priskirtas pareigas.

Pagal Jungtinių Tautų parengtame Korupcijai atsparios aplinkos kūrimo vadove savivaldybėms pateiktą informaciją: <https://www.stt.lt/data/public/uploads/2023/09/guide-to-corruption-free-local-government.pdf>

VIDAUS REIKALŲ
MINISTERIJA

PUSLAPIS 16

Savivaldybės atsparios aplinkos kūrėjų vaidmenys ir praktikos (kitų šalių patirtys)

Savivaldybės Taryba

- Propaguoja idėją, kad savivaldybės taryba priima tarybos narių etikos kodeksą ir įsipareigoja jo laikytis;
- Įtraukia savivaldybės tarybą į korupcijos rizikų vertinimą;
- Propaguoja idėją, kad savivaldybės taryba nustato etikos ir atitikties priemones, kurios užkirstų kelią korupcijai;
- Skatina tarybos narius dalyvauti įgyvendinant korupcijai atsparios aplinkos kūrimo planą (taip pat įvairiose kampanijose, informavimo renginiuose ir kt.);
- Suteikia tarybos nariams galimybę dalyvauti mokymuose ir informuotumo didinimo renginiuose;
- Sistemingai įtraukia savivaldybės tarybą į vidinę ir išorinę komunikaciją dėl skaidrumo didinimo;
- Skatina, kad savivaldybės taryba suteiktų saugius ir prieinamus kanalus, leidžiančius saugiai pranešti apie korupcinio pobūdžio teisės pažeidimus;
- Skatina periodiškai peržiūrėti etikos ir atitikties programas.

Pagal Jungtinių Tautų parengtame Korupcijai atsparios aplinkos kūrimo vadove savivaldybėms pateiktą informaciją: <https://www.stt.lt/data/public/uploads/2023/09/guide-to-corruption-free-local-government.pdf>

VIDAUS REIKALŲ
MINISTERIJA

PUSLAPIS 17

Savivaldybės atsparios aplinkos kūrėjų vaidmenys ir praktikos

Antikorupcinės aplinkos kūrimo specialistas savivaldybėje

- Vertina skaidrumui kylančias rizikas;
- Kuria ir įgyvendina korupcijos prevencijos strategijas;
- Yra pagalbininkas kuriant inovatyvias skaidrumo priemones savivaldybėje.

VIDAUS REIKALŲ
MINISTERIJA

PUSLAPIS 18

Naudingos nuorodos

- LR Vietos savivaldos įstatymas (*Nauja redakcija nuo 2023-04-01: Nr. XIV-1268, 2022-06-30, paskelbta TAR 2022-07-15, i. k. 2022-15614*)
- Savivaldybės tarybos Antikorupcijos komisijos veiklos standartas:
https://vrm.lrv.lt/uploads/vrm/documents/files/LT_versija/Korupcijos_prevencija/Standartas%20galutinis.pdf
- Jungtinių Tautų parengtas Korupcijai atsparios aplinkos kūrimo vadovas savivaldybėms :
<https://www.stt.lt/data/public/uploads/2023/09/guide-to-corruption-free-local-government.pdf>.

VIDAUS REIKALŲ
MINISTERIJA

PUSLAPIS 19

VIDAUS REIKALŲ
MINISTERIJA

AČIŪ UŽ DĖMESĮ!